

KAJIAN FILOLOGI SĀHĀ PANGRĒMBAG BAB AHLI NĒRĀKĀ MITURUT AGAMI ISLAM WONTĒN SYIIR SĒKAR CĒPĀKĀ

PHILOLOGY STUDY AND DISCUSSION OF THE INHABITANTS OF HELL ACCORDING TO ISLAM

Déning: Lanjar Nurcahyo, Prodi Pendidikan Bahasa Jawa, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Yogyakarta. lanjarnurcahyo35@gmail.com

Sarining Panalitèn

Ancas saking panalitèn mênikā wontèn gangsal, (1) ngandharakèn *deskripsi teks SSC*, (2) ndamêl *transliterasi teks SSC*, (3) ndamêl *suntingan teks SSC*, (4) ndamêl *terjemahan teks SSC*, sĀhĀ (5) ngandharakèn ahli nĒrĀkĀ miturut agami Islam ingkang kawrat ing *teks SSC*. Panalitèn mênikā ngginakakèn kalih *metode*, inggih mênikā *metode* panalitèn *filologi.sĀhĀ metode* panalitèn *deskriptif*. Salajĕngipun *sumber data* panalitèn mênikā inggih *naskah sĀhĀ teks SSC* minĀngkā *naskah koleksi* pribadi, alamat ing Séwon, Bantul. CĀrĀ ngĕmpalakèn *data* ing panalitèn mênikā ngginakakèn lampahing panalitèn *filologi*, inggih mênikā kanthi nindakakèn *inventarisasi naskah*, ndamêl *deskripsi naskah*, ndamêl *transliterasi*, *suntingan*, *terjemahan teks*, sĀhĀ *analisis* isining *teks SSC*. *Analisis data* ngginakakèn *teknik analisis deskriptif*. Asiling panalitèn mênikā ngandharakèn gansal bab, sapisan inggih mênikā *deskripsi naskah sĀhĀ teks SSC*, kaandharakèn bilih *naskah SSC* mênikā kawontĕnanipun taksih saé sĀhĀ taksih wĕtah *teks* sabĕn kacanipun, sĕratanipun taksih cĕthĀ dipunwaos. Kaping kalih, ndamêl *transliterasi teks SSC*, inggih saking sĕratan aksĀrĀ Arab Pégon dhatĕng aksĀrĀ Latin kajumbuhakĕn adhĕdhasar *ejaan* ingkang limrah, lajĕng ngasilakĕn *karakteristik ejaan*, *variasi ejaan*, sĀhĀ *kekhasan teks*. TigĀ, ndamêl *suntingan teks*. Asiling *suntingan teks* kaandharakĕn ing *aparatur kritik* ingkang ngasilakĕn sĀngĀlas tĕmbung ingkang dipun-sunting. Ananging ugi dipunjagi *kekhasan*-ipun, milĀ tĕmbung ingkang dipunwastani *ciri khas teks* botĕn dipun-sunting. Sakawan, ndamêl *terjemahan teks* saking bĀsĀ Indonesia wontĕn bĀsĀ Jawi. Tĕmbung-tĕmbung ingkang awrat dipun-*terjemah*-akĕn lajĕng kaandharakĕn wontĕn cathĕtan *terjemahan*, ingkang kapanggihakĕn wolulas tĕmbung. Gangsal, isining *teks SSC* ngĕwarat pangrĕmbag bab ahli nĒrĀkĀ adhĕdhasar piwulang agami Islam amargi *teks*-ipun ajinis *teks Syiir*. Ahli nĒrĀkĀ kasĕbut wontĕn pitu, gayut kaliyan gunggung nĒrĀkĀ, inggih mênikā 1) NĒrĀkĀ *Hawiyah* tiyang munafik, 2) NĒrĀkĀ *Jahim*, tiyang ingkang nyĕkutokakĕn Allah 3) NĒrĀkĀ *Saqar*, tiyang ingkang kafir kitĀbĕ 4) NĒrĀkĀ *Ladha*, iblis, kafir majusi sĀhĀ tiyang ingkang botĕn sagĕd nyandhĕt napsu lahiriyah 5) NĒrĀkĀ *Hutamah*, kafir Yahudi 6) NĒrĀkĀ *Sangir*, kafir Nasrani, sĀhĀ 7) nĒrĀkĀ *Jahanam*, umat Muhammad ingkang nindakakĕn dosĀ agĕng. Sanĕsipun mênikā, kapanggihakĕn satunggal wĕlas ahli nĒrĀkĀ ingkang dipunlaknat Gusti Allah nalikā kiyamat.

Abstrac

The study was made with the aim to, (1) describe the text description of SSC, (2) make the transliteration of the SSC text, (3) make edits to the SSC text, (4) make the translation of the SSC text, and (5) describe the hell expert according to the existing Islamic religion in the SSC text. This study uses two methods, namely the method of philological research and descriptive research methods. Furthermore, the source of this research data is the script and the SSC text. The method of collecting data in this study uses philological research methods, namely by inventorying manuscripts, making script descriptions, transliterating, editing, translating text, and analyzing SSC text content. Data analysis using descriptive analysis techniques. The results of this study describe five chapters, the first is the script description and SSC text, it can be seen that the SSC script is still in good condition and the writing can still be read easily. second, make transliteration of SSC text, from Arabic Pegon to Latin script, matched with standard spelling. Then from that it produces spelling characteristics, spelling variations, and text peculiarities. Three, make text edits. The results of the edited text are described in the critics' apparatus and then produces nineteen edited words. However, the specificity of the text is also maintained, therefore the word that is considered as a characteristic of the text is not edited. Four, make translations of texts from Indonesian into Javanese. Words that are difficult to translate are then translated into translation notes and found eighteen words. Five, the contents of the SSC text contain a discussion of the inhabitants of hell based on the teachings of Islam because of the type of text Syiir. The inhabitants of hell have seven parts, according to the number of hells, namely 1) Hell of the Hawaiyah of the hypocrites, 2) Hell of God, the one who associates partners with Allah 3) Hell of Saqar, the one who is a pagan book 4) Hell Ladha, the devil, the infidel and the person who can not resist the lust 5) Hell Hutamah, Gentile Jews 6) Hell Sangir, Gentile Christians, and 7) Hell Hell, the people of Muhammad committed a great sin. Besides that, there were also eleven classes of prospective hell-dwellers who were cursed by Allah when the end of the world.

PURWAKĀ

Masyarakat Jawi mênikâ satunggaling masyarakat ingkang amarsi kathah têtilaran kabudayaan adi luhung saking pârâ lêluhur. Satunggaling têtilaran ingkang wontên ing masyarakat Jawi mênikâ wohing pamikir manungsa jaman rumiyin ingkang kasêrat wontên dlancang sâhâ sajinisipun. Dlancang ingkang ngêwrat sêratan wohing pamikiripun pârâ lêluhur mênikâ kathah ingkang dèrèng dipunmangrêtos isinipun. Salajêngipun, danguning-dangu sêratan mênikâ sagêd rusak, manawi botên dipunlêstantunakên.

Salah satunggaling cârâ nglêstantunakên sâhâ mangrêtos asiling pamikir masyarakat jaman rumiyin ingkang kasêrat wontên dlancang mênikâ kanthi dipuntaliti. *Kajian filologi* mênikâ salah satunggaling cârâ panalitèn *mendalam* ingkang mêdhar satunggaling *objek* panalitèn ingkang ngêwrat ngèlmi tartêmtu, inggih mênikâ *naskah* sâhâ *teks*. Mulyani (2014: 1) ngandharakên bilih *filologi* mênikâ satunggaling *disiplin* ingkang gêgayutan kaliyan karya asiling kabudayaan masyarakat jaman rumiyin. Sanèsipun mênikâ, Baroroh Baried (1983: 2) ngandharakên bilih *kajian* utami *filologi* inggih mênikâ bâsa, mliginipun bâsa ingkang wontên ing salêbêtipun *teks-teks* lami.

Gayut kaliyan andharan ing nginggil *objek* panalitèn wontên *filologi* inggih mênikâ *naskah* sâhâ *teks*. Baried lumantar (Saputro, 2008: 4) ngandharakên bilih *naskah* utawi *manuscript* mênikâ wujudipun *konkret*, inggih mênikâ samukawis ingkang sagêd dipunpirsani sâhâ sagêd dipuncêpêng. Wondéné Robson (1994: 26)

ngandharakên bilih *naskah* mênikâ sadâyâ bahan panyêrating sêratan carik. Salajêngipun *naskah* Jawi salah satunggaling asil kabudayaan Jawi ingkang dipunanggit déning ahli ngèlmi tartêmtu utawi *sastrawan* ingkang wontên ing jamanipun, *teks*-ipun dipunsêrat mawi aksârâ Latin, aksârâ Jâwâ, aksârâ sâhâ Arab Pégon, ingkang basaning *teks* ngginakakên bâsa Jawi.

Salah satunggaling *naskah* Jawi ingkang *teks*-ipun kalêbêt *teks syiir* inggih mênikâ *Syiir Sêkar Cêpakâ* anggitanipun Li Abi Muhammad Al-Hajawi. *Teks Syiir Sêkar Cêpakâ* mênikâ kasêrat mawi aksârâ Arab Pégon. Salajêngipun *Syiir Sêkar Cêpakâ* mênikâ dipncêkak dados *SSC*. *Teks SSC* mênikâ isinipun ngandharakên sapêrangan gambaran sâhâ kahanipun pârâ ahli nêrâkâ miturut piwulang agami Islam. *Teks SSC* mênikâ ngêwrat bab kahanipun tiyang ingkang dipunsiksâ, ngandharakên jinising nêrâkâ, sâhâ pérangan manungsa ingkang dipunsiksâ.

Ngèngingi *naskah SSC* mênikâ *teks*-ipun kasêrat mawi aksârâ Arab Pégon, milâ kêdah wontên salinanipun supados langkung gampang dipunmangrêtos masyarakat umum. *Teks SSC* mênikâ kêdah dipunsalin amargi dèrèng kathah tiyang ingkang sagêd maos aksârâ Arab Pégon, ugi taksih lêngkâ ingkang ngrêmbag. Aksârâ Pégon ing masyarakat adapun namung dipunrêmbag ing *lingkungan* masarkat pêsantrèn.

Naskah ingkang dipunginakakên minangka *sumbêr data* panalitèn mênikâ inggih *SSC* minangka *naskah koleksi* pribadi. *Naskah* mênikâ kalêbêt *naskah* tunggal, amargi nalikâ *inventarisasi naskah* botên kapanggihakên ing

mapintên-pintên *perpustakaan*. *Naskah SSC* mênikâ kalêbêt *naskah* ingkang dèrèng dipuntaliti (Abdullah, 2006: 34).

Wondéné wosing prakawis panalitèn mênikâ 1) kadospundi *deskripsi naskah sâhâ teks SSC?*, 2) kadospundi *transliterasi teks SSC?*, 3) kadospundi *suntingan teks SSC?*, 5) kadospundi *terjemahan teks SSC?*, 6) kadospundi pangrêmbag bab ahli nêrâkâ wontên *teks SSC?*

CARANING PANALITÈN

Jinising Panalitèn

Cârâ *filologi* mênikâ satunggaling *metode* panalitèn ingkang *objek* panalitènipun *naskah sâhâ teks*. Gayut kaliyan andharan mênikâ, milâ *metode* panalitèn *deskriptif* dipunginakakên tumraping cârâ panalitèn *filologi* mênikâ. *Metode deskriptif* mênikâ dipunginakakên wontên panalitèn mênikâ ancasipun kanggé ngandharakên *deskripsi naskah sâhâ teks*, asiling *suntingan teks*, *aparât kritik*, sâhâ *konsep* ahli nêrâkâ wontên *SSC*.

Sumber Panalitèn sâhâ Data Panalitèn

Sumbêr *data* panalitèn ingkang dipunginakakên wontên panalitèn mênikâ inggih *teks Syiir Sêkar Cêpâkâ*. *SSC* mênikâ dipunanggit déning Li Abi Muhammad Al-Hajawi. *SSC* mênikâ dipunanggit wontên tahun 1952, umuripun *naskah* inggih mênikâ 60 tahun. *Naskah SSC* mênikâ minangkâ *naskah koleksi* pribadi, ingkang dipuntumbas saking buku Menara Kudus Yogyakarta. *Naskah SSC* mênikâ kapérang dados samak kaliyan isining *teks*. Wontên samakipun kasêrat irah-irahan *naskah*, asmaning panganggit *naskah SSC*, sâhâ katrangan isining *teks SSC*. *Teks* ingkang dipuntaliti mênikâ wontên 34 kâcâ. *Teks-*

ipun kasêrat mawi aksârâ Arab Pégon ingkang kasêrat kanthi *verso-recto* utawi wolak-walik wontên salêmbaring dlancang. Wondéné *naskah* mênikâ *teks*-ipun kasêrat mawi aksârâ Arab Pégon.

Caranipun Ngêmpalakên Data

Cârâ ngêmpalakên *data* wontên panalitèn mênikâ kanthi cârâ maos utawi *studi pustaka*, ningali utawi *pengamatan langsung*, sâhâ nyêrat. Maos dipuntindakakên supados mangrêtosipun wontên pundi kémawon *naskah* ingkang dipundadosakên *sumber* panalitèndipunpanggihakên, sâhâ mangrêtosipun isining *teks* ingkang dipuntaliti. Wondéné ningali kanggé mangrêtosipun kawontênan *fisik*-ipun *naskah* ingkang dipuntaliti. Salajêngipun katrangan-katrangan ingkang sampun dipunpanggihakên lumantar maos sâhâ ningali lajêng dipunsêrat minangka *data* panalitèn. Wondéné anggènipun ngêmpalakên *data* ngginakakên lampahingpanalitèn *filologi* kanggé ngandharakên isining *teks SSC*.

Pirantosing Panalitèn

Pirantosing panalitèn ingkang dipunginakakên wontên ing panalitèn mênikâ awujud *kartu data*. *Kartu data* dipundamêl kanggé nyêrat *data-data* ingkang dipunrêmbag inggih mênikâ 1) *Kartu Data Deskripsi Naskah*, 2) *Kartu Data Asiling Transliterasi sâhâ Suntingan Teks*, 3) *Kartu Data Asiling Terjemahan Teks*, 4) *Kartu Data Aparât Kritik*, 5) *Kartu Data Piwulang Moral*

Caranipun Ngrêmbag utawi Analisis Data

Cârâ *analisis data* ingkang dipunginakakên wontên Panalitèn mênikâ, inggih *analisis deskriptif* ingkang nggambarakên kanthi cêthâ sâhâ lêtês lumantar *indikator-indikator*-ipun. Rantamaning *analisis data* miturut Kaelan (2005: 69) wontên sakawan inggih mênikâ *reduksi data*, *klasifikasi data*, *display data* sâhâ damêl *penafsiran* sâhâ *interpretasi*. Wondéné andharan bab rêroncèning *analisis data* mênikâ dipunandharakên ing ngandhap mênikâ.

Caranipun Ngêsahakên Data

Cârâ ngesâhâkên *data* ing panalitèn mênikâ ngginakakên *validitas semantik* amargi *sumbêr data*-nipun awujud têmbung sâhâ klompoking têmbung ing *teks SSC*. Anggènipun ngêsâhâkên mênikâ kanthi dipunwaos *data* panalitènipun. Pramila, kanthi cârâ mêkatên kaangkah sagêd kapanggihakên *data* ingkang valid. *Validitas semantik* dipunginakakên kanggé madosi maknâning *data* ingkang gayut kaliyan *konteks*-ipun (Kaelan, 2005: 175). Wondéné *reliabilitas* ingkang dipunginakakên inggih mênikâ *reliabilitas intraratter*. *Reliabilitas intraratter* inggih mênikâ maos kanthi dipunambali satêmah kapanggihakên *data* ingkang sami utwi botên éwah.

ASILING PANALITÈN SÂHÂ PANGRÊMBAGIPUN

Teks Sêrat Wasitâdarmâ dipunsêrat ngginakakên dlancang polos warni soklat nèm. Kandêlipun *naskah* inggih mênikâ 0,2 *centimeter*. Ukuraning *naskah* wiyaripun inggih mênikâ 12

centimeter, déné panjangipun inggih mênikâ 18 *centimeter*. Ukuraning *teks*-ipun wiyaripun inggih mênikâ 10,8 *centimeter*, déné panjangipun inggih mênikâ 9,2 *centimeter*. Ukuraning *margin*-ing *teks* inggih mênikâ nginggil (*top*) 2 *centimeter*; ngandhap (*bottom*) 1,7 *centimeter*; kiwâ (*left*) 1,4 *centimeter*; têngên (*right*) 8 *centimeter*. Kathahing larik sabên kacanipun inggih mênikâ cacah 34 larik.

Naskah SSC namung ngêwrat satunggal *teks* kémawon inggih mênikâ *teks SSC*. *Teks SSC* kasêrat kanthi ngginakakên aksârâ Arab Pégon cithak. Sikaping aksaranipun inggih mênikâ jêjêg. Nomêripun kâcâ *teks SSC* mapan ing nginggil sisih têngah kanthi ngginakakên ângkâ Arab Pegon.

Transliterasi ing panalitèn mênikâ inggih saking aksârâ Arab Pégon wontên aksârâ Latin. *Transliterasi teks SSC* mênikâ ngginakakên *metode transliterasi diplomatik* sâhâ *metode transliterasi standar*. *Transliterasi diplomatik* dipunginakakên kanggé ndamêl *alih tulis* têmbung-têmbung ingkang ngginakakên bâsâ Arab. *Transliterasi standar* dipunginakakên kanggé ndamêl *alih tulis* têmbung-têmbung ingkang ngginakakên bâsâ Jawi.

Wontên *transliterasi standar* mênikâ sêrataning *teks* dipunsêrat kanthi dipunsampurnakakên, kanthi kajumbuhakên adhêdhasar *ejaan* basa Jawi ingkang lumampah. Kanthi *transliterasi standar* kaangkah *teks* asiling *alih tulis* sagêd dipundamêl sasaé-saénipun. Pramila, *teks* asiling *alih tulis* mênikâ gampang

dipunwaos, sâhâ gampil dipunmangrêtosi surasanipun.

Metode Terjemahan ingkang dipunginakakên ing panalitèn mênikâ wontên tigâ, inggih *terjemahan harfiah, terjemahan isi* utawi makna, sâhâ *terjemahan bebas*. Lampahing *terjemahan harfiah* mênikâ caranipun kanthi madosi têngesipun têngbung mbâkâ têngbung ingkang têngesipun paling saèmpêr kaliyan têngbung asalipun, inggih saking bâsâ Jawi dhatêng bâsâ Indonesia. Ananging, botên sadâyâ têngbung mênikâ sagêd dipun-*terjemah* dhatêng bâsâ Indonesia, milâ kêdah dipunginakakên *metode terjemahan isi sâhâ bebas kontekstual*.

Panalitèn mênikâ ngandharakên bab *ahli nêrâkâ* miturut agami Islam wontên *Syair Sêkar Cêpâkâ. kategorisasi* wontên *teks SSC* kapérang dados kalih, inggih mênikâ, 1) Indhaking nêrâkâ sâhâ pérangan ingkang manggèni, 2) Pérangan manungsâ nalikâ dintên kiyamat.

Indhaking nêrâkâ wontên *teks SSC* mênikâ kapérang dados pitu. Urutanipun nêrâkâ miturut *teks SSC* inggih mênikâ, 1) Nêrâkâ *Hawiyah*, 2) Nêrâkâ *Jahim* 3) Nêrâkâ *Saqar*, 4) Nêrâkâ *Ladha* 5) Nêrâkâ *Hutamah*, 6) Nêrâkâ *Sangir*, sâhâ 7) nêrâkâ *Jahanam*. Wondéné katrangan nêrâkâ kaandharakên ing ngandhap mênikâ.

1. Indhaking nêrâkâ ingkang sapisan inggih mênikâ nêrâkâ *Hawiyah*, inggih mênikâ nêrâkâ ingkang dipunsamêktakakên kanggé tiyang ingkang timbangan dosanipun langkung kathah tinimbang amalipun. Wondéné golongan tiyang ingkang wontên ing nêrâkâ *Hawiyah* inggih mênikâ tiyang

ingkang munafik, tiyang ingkang kufur sâhâ sapanunggalanipun.

2. Nêrâkâ *Jahim* mênikâ indhaking nêrâkâ ingkang kaping kalih. Golongan ingkang wontên ing nêrâkâ *Jahim* mênikâ tiyang ingkang nalikâ gêsang nyêkutokakên utawi pitados dhumatêng sêsêmbahan sasanèsipun Gusti Allah.
3. Nêrâkâ *Saqar* mênikâ kawrat wontên Al-Quran, singir lsp. minangkâ pêpêngêt kanggé pârâ manungsâ ingkang taksih gêsang supados iman dhatêng Kitab Allah. Bab nêrâkâ *Saqar* ingkang kawrat wontên *teks SSC* mênika gêngayutan ayat Al-Quran ing nginggil, inggih sami-sami ngandharakên nêrâkâ *Saqar* mênikâ papanipun golongan tiyang ingkang sêsat Kitabipun utawi botên Iman tumrap Kitabipun Gusti Allah SWT. Pramila, botên wontên kèndêlipun tumrap ahli nêrâkâ *Saqar*.
4. Nêrâkâ *Ladha* inggih mênikâ indhaking nêrâkâ ingkang kaping sakawan. Nêrâkâ *Ladha* inggih mênikâ papan ingkang salêbêtipun wontên latu ingkang panas sanget. Golongan ingkang manggèn wontên nêrâkâ *Ladha* mênikâ Iblis sâhâ pandherekipun, inggih mênikâ tiyang ingkang botên iman kaliyan agamanipun Gusti Allah SWT. Manungâ ingkang amarisi nêrâkâ *Ladha* mênikâ manungsâ ingkang nalikâ gêsang ngudi hâwâ nêpsunipun.
5. Nêrâkâ *Hutamah* inggih mênikâ latu ingkang dipunsamêktakakên déning Gusti Allah kanggé tiyang Yahudi. Wontên cuplikan ayat surat Al-Humazah ing nginggil ugi kaandharakên siksâ wontên nêrâkâ *Hutamah*,

inggih kanthi dipuntangsul wontên sâkâ-sâkâ ingkang wontên ing nêrâkâ Hutamah.

6. nêrâkâ Sangir mênikâ kalêbêt indhaking nêrâkâ ingkang kaping ênêm. Nêrâkâ Sangir mênikâ awujud latu ingkang mulad-mulad. Kaum ingkang dipunlêbêtakên wontên nêrâkâ Sangir mênikâ kafir Nasrani, inggih mênikâ kaum ingkang botên pitados tumrap Al-Quran. Kaum nasrani inggih mênikâ kaum ingkang sapérangan wiwitanipun umat saking Nabi Isa A.s., nanging botên pitados tumrap Mukjizat saking Gusti Allah SWT.
7. Nêrâkâ Jahanam mênikâ indhaking nêrâkâ ingkang paling ngandhap piyambak, inggih mênikâ indhak nêrâkâ nomêr pitu. Wontên nêrâkâ Jahanam, ingkang manggèn inggih mênikâ kaum ingkang kafir, para iblis, sâhâ tiyang ingkang botên nindakakên dhawuhing Gusti lajêng dèrèng tobat dumugi sédanipun. Siksâ wontên nêrâkâ Jahanam mênikâ paling awrat, milâ ingkang manggèn wontên Jahanam dipunwatani *makhluk* ingkang paling awon déning Gusti Allah SWT.

Wontên *teks SSC* kaandharakên bilih sasmpunipun Sangkala dipunsêbul inggih dintên kiyamat mênikâ sadâyâ umat manungsâ kaperang dados kalih wêlas pérangan. Saking kalih wêlas pérangan golongan mênikâ namung satunggal golongan ingkang bêgja. Bab mênikâ kawrat wontên *teks SSC* ingkang kaandharakên wontên ing ngandhap mênikâ.

1. manungsâ ingkang wontên gêsangipun asring ndamêl cidraning manah tangganipun, asring ndamêl botên têntrem gêsangipun tânggâ,

bénjing nalikâ wontên akhirat èstu pikantuk kacilakan. Pramilâ, bab mênikâ kaandharakên wontên Al-Quran, Hadits, sâhâ Syiir minangkâ pêpêngêt kanggé sadâyâ manungsâ ingkang taksih gêsang, supados ngatos-atos anggènipun matur kaliyan tiyang sanès. Manungsâ ingkang naté nglampahi dosâ ndamêl cidraning manah tiyang sanès, kèdah énggal-énggal nindakakên tobat dhumatêng Allah SWT. Mênawi dugi sédanipun dèrèng ngantos tobat, manungsâ mênika kalêbêt manungsâ ingkang èstu pikantuk kacilakan saking Gusti Allah nalikâ bénjing wontên akirat.

2. Salajêngipun inggih mênikâ pasuryan golongan cèlèng. cèlèng ingkang dipunmaksud inggih mênikâ tiyang ingkang nggêgampil kawajiban sholat nalikâ taksih gêsang wontên donyâ. Wontên agami Islam sholat mênikâ salah satunggalipun ibadah ingkang wigatos sangêt, ugi dipunwastani minangkâ *tiyang agama*. Pramilâ, pêngêtan kanggé manungsâ ingkang nggêgampil sholat kaandharakên saèstu déning Gusti kanthi dipunambali wontên ing ayat-ayat Al-Quran. Sanèsipun mênika, tiyang ingkang nggêgampil sholat ugi kawrat wontên hadits-hadits, sâhâ kaandharakên ugi wontên syiir. Saking pêngêtan- pêngêtan mênikâ kaangkah ibadah sholat mênikâ dipuntindakakên kanthi saèstu déning manungsâ supados tinêbihakên saking siksâ ingkang nêlangsa kados ingkang dipunandharakên.

3. Pérangan ingkang kaping tigå mênikå sagêd dipunmangrêtosî bilih pérangan ingkang padharanipun kathah klabang, kâlajêngking, sâhå ulanipun. Pérangan mênikå inggih manungså ingkang nalikå taksih gêsang botên nindakakên kawajiban zakat. Kawajiban zakat sâhå piwalês kanggé manungså ingkang botên nindakakên kawrat wontên ing ayat-ayat Al-Quran, hadits, utawi singir kados ing nginggil. Bab mênikå kathah dipunandharakên supados manungså mênikå botên kalêbêt pérangan ingkang dipun-laknat Gusti ingkang nomêr tigå mênikå.
4. Pérangan manungså ingkang nomêr sakawan, bilih pérangan mênikå parå manungså ingkang tutukipun ngêdalakên gêni sâhå rah. Pérangan mênikå wujudipun makatên amargi nalikå taksih gêsang wontên donyå goroh anggènipun sadéyan, milå dipunlaknat déning Gusti kanthi wujud makatên. Prakawis mênikå ugi dipunrêmbag déning Marhan 2012: 75. Pêpêngêt prakawis mênikå ugi kawrat wontên Al-Quran, inggih surat Al-Mutaffifin ayat sadåså. Pramilå, minångkå manungså ingkang taksih gêsang ing donyå kêdah nêbihi prakawis ingkang jujur nalikå sadéyan. Sadéyan mênawi botên jujur têtmu kémawon sagêd nguciwani tiyang sanês, milå manungså ingkang goroh nalikå sadéyan dipunsikså kados ingkang kaandharakên ing nginggil.
5. Prakawis maksiyat mênikå tumindak ingkang saèstu boteên dipunkêparêngakên déning Gusti Allah. Pramilå, manungså ingkang tumindak maksiyat dipuntedahakên siksaniipun salah satunggaling ingkang awrat. Wontên SSC kaandharakên bilih manungså ingkang tumindak maksiyat mênikå kalêbêt golongan ingkang kaping gangsal, inggih mênikå golongan ingkang dipunlaknat Gusti kanthi botên dipunkatingalakên wujudipun nanging sagêd dipunmangrêtosî wontênipun awit gandanipun ingkang kados bathang. Prakawis mênikå kathah kawrat wonên Al-Quran, hadits, singir, lsp. Pramilå, minångkå manungså ingkang taksih gêsang kêdah nêbihakên tumrap tumindak maksiyat.
6. Nomêr ênêm mênikå kalêbetakên wontên pérangan ingkang dipunlaknat Gusti Allah nalikå kiyamat kanthi dipundamêl sami tugêl jangganipun. Pérangan mênikå inggih manungså ingkang dados sêksi ingkang palsu sâhå ngêdikakakên samukawis ingkang botên jumbuh kaliyan kasunyatanipun. Bab mênikå salah satunggaling tumindak ingkang wigatos dipunmangrêtosî sâhå dipuntêbihi déning manungså ingkang taksih gêsang.
7. Manungså ingkang nyingitakên kalêrêsan mênikå dados satunggaling golongan ingkang dipunlaknat déning Gusti Allah nalikå dintên kiyamat. Prakawis mênikå botên namung kawrat wontên teks SSC, nanging ugi kawrat wontên hadist sâhå pamanggih parå ahli. Pramilå, supados dipuntêbihakên saking laknat Gust Allah ing nginggil, sampun ngantos ngêdikå prakawis ingkang botên jumbuh kaliyan kasunyatanipun.
8. Manungså ingkang nindakakên zina, bénjing wontên akêrat dipunwalês kanthi dipundamêl suku sâhå mahkotanipun dipunwalik. Sanèsipun mênikå, kawrat wontên hadits bilih manungså ingkang sampun sêpuh ingkang nindakakên zinå boten dipunjak pangandikan

ugi botên dipunsucèkakên déning Allah. Pramila, supados dipuntêbihakên saking siksâ ingkang kados makatên, sampun ngantos nindakakên zina. Pêpêngêt supados botên nindakakên zina ugi kawrat wontên ayat Al-Quran, hadits utawi singir kados ing nginggil, supados manungsa nindakakên dhawuhing Gsuti Allah.

9. Nggumatèni laré yatim mênikâ wigatos sangêt. Bab mênikâ sagêd dipunmangrêtosi minangka bab ingkang wigatos awit saking kathahing pêpêngêt ingkang ngrêmbag bab mênikâ. Pêpêngêt supados nggumatèni laré yatim mênikâ kawrat wontên Al-Quran, hadits, sâhâ syiir. Manungsa ingkang nggumatèni laré yatim badhé dipunparingi ganjaran ingkang agêng déning Allah wontên akérat samangké. Kosok wangsulipun, manungsa ingkang tumindak zalim dhatêng laré yatim badhé dipunparingi sikâ ingkang awrat déning Gusti Allah. Salah satunggaling siksaniipun mênikâ inggih dipundamêl cêmêng pasuryanipun, dipunisi padharanipun kanthi gêni sâhâ nétranipun mêdal.
10. supados pikantuk karidlaning Gusti manungsa kédah bêktos tumrap tiyang sêpuh. Manawi manungsa botên bêktos kaliyan tiyang sêpuh kanthi ndamêl cidraning manahipun, milâ wontên akérat badhé dipunsiksâ déning Gusti kanthi awrat. Salah satunggaling siksaniipun inggih kanthi dipunparingakên lêlaran tumrap manungsa ingkang ndamêl cidraning manahipun tiyang sêpuh ngantos kulitipun cacad sadâyâ. Pramila, bêktos tumrap tiyang

sêpuh mênikâ kédah dipuntindakakê ngantos salami-laminipun supados botên pikantuk siksaning Gusti Allah nalikâ wontên akérat samangké.

11. satunggal wêlas inggih mênikâ pérangan manungsa ingkang nalikâ taksih gêsang ngunjuk sâhâ manungsa ingkang wontên donyâ cêlak kaliyan *khamr*. *Khamr* mênikâ dipunharamakên déning Gusti amargi sagêd ndamêl wuru tumrping manungsa. Nalikâ manungsa wuru, andadosakê tumindakipun kados sétan, kados tâ nindakakên maksiyat. Pramila, awit saking awonipun prakawis *khamr* mênikâ, Gusti Allah paring Firman dhatêng manungsa bilih arak sajinsipun mênikâ haram. Manungsa ingkang ngunjuk arak sajinsipun nalikâ dintên kiyamat dipunparingi siksâ ingkang awrat kados wontên pérangan *teks SSC* nomêr satunggal wêlas.

PANUTUP

A. Dudutan

1. Deskripsi naskah Syiir Sêkar Cêpâkâ

Irah-irahan *naskah sâhâ teks* ingkang dipunginakakên minangka sumber panalitèn mênikâ inggih *Syiir Sêkar Cêpâkâ*. *Naskah sâhâ teks Syiir Sêkar Cêpâkâ* mênikâ dipunanggit déning Li Abi Muhamad Shalih Al Hajawi. Pungkasaning nyêrat *teks SSC* mênikâ wanci jam sêtengah satunggal siyang dintên Senin Pon, 17 Surâ utawi 6 Oktober taun 1952 M.

Bahaning *naskah* SSC mênikå saking HVS. Kawontênaning samak *naskah* SSC mênikå sagêd dipunwastani taksih saé. Dlancangipun suwèk sakêdhik, nanging sêrataipun taksih gampil dipunwaos.. Dlancang wontên lèbêtipun ugi taksih wêtah sabên kacanipun, botên wontên ingkang risak, milå *teks*-ipun taksih gampil dipunwaos.

Teks SSC mênikå kalêbêt *teks* piwulang agami Islam. *Teks*-ipun dipunsêrat mawi aksårå Arab Pégon kanthi undhå-usuk basanipun ngginakakên bâså ngoko. Isining *teks* SSC mênikå purwåkå ingkang ngandharakên salam pambukå saking panganggit, lajêng pirêmbagan saking isining *teks* salajêngipun pungkasaning *teks* ingkang isinipun puji sokur saking panyêrating *teks* SSC.

2. *Transliterasi sårå Suntingan Teks Syiir Sêkar Cêpåkå*

Transliterasi ingkang dipundamêl wontên panalitèn mênikå inggih saking aksårå Arab Pégon wontên aksårå Latin. Wondéné *metode transliterasi* ingkang dipunginakakên wontên panalitèn mênikå ngginakakên *metode tranliterasi standar sårå metode transliterasi diplomatik*. *Transliterasi standar* mênikå dipunginakakên kanggé *transliterasi* têngbung-têngbung bâså Jawi, déné *transliterasi diplomatik* mênikå dipunginakakên kanggé *transliterasi* têngbung-têngbung bâså Arab.

Sasampunipun katindakakên *transliterasi*, salajêngipun dipundamêl *suntingan teks*-ipun.

Saking lampahing *suntingan teks* ingkang dipundamêl, kapanggihakên sårålas têngbung ingkang dipun-*sunting*. Têngbung-têngbung saking asilig *terjemahan teks* SSC ingkang dipun-*sunting* mênikå adhêdhasar panyêratipun ingkang limrah, inggih kanthi kajumbuhakên *Bausasatra Jawa* (Sukardi, dkk., 2011) *Pedoman Umum Ejaan Bahasa Jawa Huruf Latin yang Disempurnakan* tahun 2006.

3. *Terjemahan*

Terjemahan ingkang dipundamêl wontên panalitèn mênikå ngginakakên tigang *metode*, inggih mênikå *terjemahan harfiah*, *terjemahan isi*, sårå *terjemahan bebas*. *Terjemahan harfiah* mênikå cårå ndamêl *terjemahan* kanthi nêgêsakên sabên satunggal mbåkå satunggal têngbung. Manawi kanthi *terjemahan* harfiah botên sagêd dipun-*terjemah*-akên lajêng dipunginakakê cårå *terjemahan isi*. Manawi kanthi *terjemahan* isi dèrèng sagêd dipundamê *terjemahan*-ipun milå dipunginakakên cårå *terjemahan bebas*.

4. *Pangrêmbag Bab Ahli Nêråkå wontên teks SSC*

Saking panalitèn mênikå sagêd dipunmangrêtos bilih *teks* SSC mênikå ngêwrat pirêmbagan bab ahli nêråkå miturut agami Islam. Wondéné ahli nêråkå ingkang kawrat wontên *teks* SSC mênikå wontên pitu, gayut kaliyan gunggungipun nêråkå. Urutanipun nêråkå miturut *teks* SSC inggih mênikå, 1) Nêråkå *Hawiyah*, ingkang manggèn inggih tiyang munafik, 2) Nêråkå *Jahim*, ingkang manggèn tiyang ingkang nyêkutokakên Allah 3) Nêråkå *Saqar*, ingkang manggèn tiyang ingkang kafir kitåbé 4) Nêråkå *Ladha*, ingkang manggèn inggih iblis, kafir

majusi sâhâ tiyang ingkang botên sagêd nyandhêt napsu lahiriyah 5) Nêrâkâ *Hutamah*, ingkang manggèn inggih kafir Yahudi 6) Nêrâkâ Sangir, ingkang manggèn inggih mênikâ kafir Nasrani, sâhâ 7) nêrâkâ *Jahanam*, ingkang manggèn inggih umat Muhammad ingkang nindakakên dosâ agêng.

Gayut kaliyan bab ing nginggil, wontên ugi ahli nêrâkâ ingkang dipunlaknat déning Gusti Allah nalikâ dintên kiyamat. Bilih manungsâ ingkang dipunlaknat mênikâ dipunpérang wontên satunggal wêlas golongan. Wondéné ahli nêrâkâ ingkang dipunlaknat Gusti Allah inkang kawrat wontên *teks* SSC kaandharakên ing ngandhap mênikâ.

- 1) Pérangan ingkang suku sâhâ astanipun sami tugêl. Pérangan mênikâ sami tugel suku sâhâ astanipun amargi nalikâ ing donyâ botên sagêd njagi lidhahipun, inggih nalikâ matur ndamêl cidraning tiyang sanès.
- 2) Manungsâ ingkang dipunparingi pasuryan sato cèlèng. Pâra manungsâ mênikâ dipunlaknat déning Gusti amargi nggêgampil shalat sâhâ ngantos nilarakên sholat.
- 3) Manungsâ ingkang padharanipun manungsâ ingkang botên zakat mênikâ padharanipun dipunsukani klabang, kâlajêngking sâhâ ulâ ingkang agêng. Golongan mênikâ botên nindakakên kuwajiban zakat.
- 4) Manungsâ ingkang dipunbakar tutukipun ngantos ngédalakên gêtih. Golongan mênikâ nalikâ taksih gêsang ing donyâ sami goroh nalikâ sadéyan.

- 5) Manungsâ ingkang dipunsingitakên wujudipun, nanging wontênipun golongan mênikâ sagêd dipunmangrêtosi wontênipun awit gandanipun ingkang basêng. Golongan mênikâ nalikâ ing ndonyâ nindakakên maksiyat.
- 6) Manungsâ ingkang jangganipun dipuntugêl. Golongan mênikâ nalikâ taksih gêsang wontên donyâ nêksèni prakawis kanthi dipunlintokakên.
- 7) Manungsâ ingkang lidhahipun sami nglawèr. Golongan mênikâ nalikâ taksih gêsang wontên ing donyâ sami botên purun dados sêksi tumrap samukawis ingkang lêtês.
- 8) Manungsâ ingkang mahkotâ kaliyan sukunipun dupunwalik. Golongan mênikâ nalikâ taksih gêsang sami tumindak zina, inggih tumindak awon.
- 9) Manungsâ ingkang sami mêdal nétranipun, padharanipun dipunisi gêni sâhâ pasuryanipun gosong. Golongan mênikâ nalikâ gêsang wontên donyâ nganiyâyâ sâhâ dhahar beyanipun laré yatim.
- 10) Manungsâ ingkang sami cacad sâhâ dipunparingi lêlaran ing kulitipun. Golongan mênikâ nalikâ wontên donyâ ndamêl cidraning manah tiyang sêpuh.
- 11) Manungsâ ingkang pasuryanipun kados rasêksâ, tutuk sâhâ padharanipun nglèwèr. Golongan ingkang ngunjuk arak sâhâ *qamr* nalikâ gêsang.

B. Pamrayogi

Adhêdhasar panalitên ingkang sampun kalampahan, milâ prêlunipun pamrayogi tumrap

prakawis ingkang gayut kaliyan panalitèn *Syuir Sêkar Cêpåkå* mênikå. Wondéné pamrayoginipun kaandharakên ing ngandhap mênikå.

1. Panalitèn mênikå minangkå ingkang sapisan tumrap *Syuir Sêkar Cêpåkå*, milå prêlunipun panalitèn sambêtipun saking *teks SSC* mênikå, kados ta bâså sastrå utawi sanèsipun.
2. *Naskah* Jawi inggih mênikå samukawis têtilaraning lêluhur ingkang botên sagêd dipunlintokakên kanthi pawitan. Amargi tanpa mangrêtosni ngèlmi ingkang kaandharakên lêluhur kados bangsa ingkang botên gadhah larah-larahipun. Milå, *naskah* Jawi mênikå kédah dipuntaliti supados botên risak utawi *berpindah tangan* wotên mâncå nagari.

KAPUSTAKAN

A. Manuskrip

Al-Hajawi, Li Abi Muhammad. 1952. *Syuir Sekar Cempaka*. Kudus: Menara Kudus.

B. Puståkå

Abdullah, Muhammad. 2006. *Dekonstruksi Sastra Pesantren*. Semarang: Fasindo Press.

Arifin, Syamsul. *Pedoman Umum Ejaan Bahasa Jawa Huruf Latin yang Disempurnakan*. Yogyakarta: Kanisius.

Baroroh-Baried, Siti, dkk. 1985. *Pengantar Teori Filologi*. Jakarta: Pusat Pembinaan dan Pengembangan Bahasa.

Kaelan-Riyanto. 2005. *Metode Penelitian Kualitatif Bidang Filsafat*. Yogyakarta: Paradigma.

Magnis-Suseno, Franz. 1984. *Etika Jawa "Sebuah Analisa Falsafi tentang Kebijakan Hidup Jawa"*. Jakarta: Gramedia.

Mulyani, Hesti. 2014. *Teori dan Metode Pengkajian Filologi*. Yogyakarta: Astungkåra Media.

Robson, S. O. 1994. *Prinsip-Prinsip Filologi Indonesia*. Jakarta: RUL: Pusat Pembinaan dan Pengembangan Bahasa.

Saputro, Karsono. 2008. *Pengantar Filologi Jawa*. Jakarta: Wedatama Widya Sastra.

Sukardi, dkk. *Kamus Basa Jawa (Bausastra Jawa)*. Yogyakarta: Kanisius.